

Cu privire la transferarea capitalei Imperiului Roman de la Roma la Bizanț (Constantinopol)

Andrei GROZA,
doctor în istorie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

Résumé

On essaie d'aborder le problème de la nationalité de l'Etat Byzantin (le commencement du IV – ème siècle- 1453). A la base de l'analyse des anciennes sources écrites, les données et les événements à partir des oeuvres contemporaines de la synthèse, on indique que l'Empire Byzantin n'a pas été un Etat hellén (grec), mais thrace-gète ou roumain.

O parte dintre istorici, inclusiv dintre cei contemporani, nu au redat întotdeauna istoria în mod nepărtinitor și obiectiv. În unele cazuri, unii „au îmbunătățit” istoriile popoarelor din care au făcut parte, iar pe ale vecinilor le-au descris în culori palide, nu le-au reflectat defel sau le-au falsificat. În alte cazuri, alții au tras concluzii necomplete, uneori greșite, din lipsa de surse originale.

Așa s-a întâmplat și cu istoria antică și medievală a românilor care a fost dezmembrată, falsificată și transcrisă drept o istorie a altor neamuri, lipsindu-ne pe noi, românii, de cea mai importantă parte a istoriei noastre.

Azi, când avem posibilitatea de a reexamina și a verifica istoria în baza datelor și faptelor neluuate în calcul de istorici, trebuie să facem acest lucru.

În continuare, ne vom opri doar la ceea ce ține de transferarea capitalei Imperiului Roman de la Roma la Bizanț, fiindcă și aici, în opinia noastră, au fost lăsate în umbră cauzele adevărate ale acestei transferări, ca să ni se impună alte concluzii care convin intereselor, nu tocmai nepărtinitoare, ale altor neamuri.

Așadar, în istoriografie, ca factor principal care s-a aflat la baza acestei transferări, este menționată amplasarea geografică reușită a Bizanțului, ca pod de legătură între provinciile romane din Asia Mică și Europa și posibilitatea împăraților de a se deplasa de aici, mai rapid, cu oastea, spre hotarele răsăritene ale statului care erau atacate permanent în acea perioadă de popoarele vecine.

Suntem de acord că această situație putea

servi ca o cauză ordinară de a transfera centrul administrativ al statului la sute de kilometri spre răsărit, dar în nici un caz ca principală.

Tot neimportantă ni se pare afirmația că împăratul Constantin, care a efectuat această transferare, a realizat-o din dorința de a se afirma, de a fi cunoscut ca un împărat puternic și ambițios.

Noi considerăm că la baza acestui eveniment, de rînd cu factorii enumerați, s-au aflat alții, de fapt aceștia fiind determinanți și despre care istoricii nu au vorbit și cunoașterea cărora poate contribui la scrierea obiectivă și mult mai completă a istoriei și, mai ales, a istoriei românilor.

Scriind aceste rînduri, putem prevedea că armata de istorici stataliști și mai puțini stataliști, dar „cu pondere” în domeniu, se va alinia în ordine de luptă pentru a încerca să ne ia în deridere, să ne arate „locul nostru” ș. a. m. d. Dar aceasta, acum, pentru noi nu importă. Important este să reușim să ne redobîndim istoria, deocamdată, necunoscută, dar adevărată.

În continuarea celor scrise mai sus, vom menționa că, la părerea noastră, principalii factori care l-au impus pe împăratul Constantin să transfere capitala de la Roma la Bizanț au fost cei ce țin de obîrșie, de origine și de religie.

Așadar, vom porni de la faptul că, spre sfîșitul secolului al II-lea e. n., Imperiul Roman cuprindea un teritoriu imens pe care locuiau multe comunități, diferite după nivelul de dezvoltare economică și culturală, limbă și religie ș. a. m. d. În acest mare conglomerat de oameni rolul principal, rolul de conducător aparținea italicilor. Pînă

În secolul al II-lea al e. n., aceștia alcătuiau majoritatea absolută în Senatul Roman. Din rândurile lor se alegeau, practic, toți împărații, se numeau cei mai înalți demnitari de stat, erau completați în cea mai mare parte legiunile militare. Însă, odată cu lărgirea teritorială a statului, creșterea numărului de provincii, inclusiv al populației, rolul Italiei ca regiune principală în cadrul Imperiului Roman începe să decadă. La aceasta au contribuit mai multe lucruri, printre care putem menționa: dezvoltarea economică mai accelerată a mai multor provincii, care încercau să concureze cu regiunea fondatoare a statului, adică cu Italia; creșterea semnificativă a numărului de persoane care aveau drepturi de cetățean al Imperiului și, corespunzător, creșterea importanței unităților militare completate în provincii.

Această situație s-a făcut vizibilă în anul 193 când (caz nemaipomenit pînă atunci - n. n.), practic, în același timp au fost proclamați patru împărați: unul în Roma de către garda imperială, altul în Britania, al treilea în Siria și al patrulea în Panonia și Iliria – toți de către legiunile militare de acolo. [1, p. 607]

În războiul civil care a urmat a biruit Septimus Sever (193-211), înaintat și susținut de legiunile din Panonia și Iliria. Îndată după proclamarea sa ca împărat, Sever, de rînd cu alte reforme, a schimbat modalitatea completării gărzii imperiale. Astfel, dacă pînă la dînsul aceasta se completa numai cu italici, după reformă – numai cu ostași din legiunile din provincii. Mai mult decît atît, tot pentru prima dată, nu departe de Roma, a fost dislocată o legiune, ceea ce a fost calificată de Senat și orașeni ca o înjosire a lor. [1, p. 609-610]

Septimus Sever a exclus o parte însemnată din drepturile privilegiate ale Italiei față de provincii și, invers, a ridicat statutul mai multor orașe provinciale la nivelul statutului orașelor italiice.

Acestea și alte reforme au contribuit la reducerea rolului Italiei pînă aproape la nivelul celorlalte provincii.

Acordarea în anul 212 de către împăratul Caracala (212-217), fiul lui Sever, cetățeniei oamenilor liberi din provincii a condus la creșterea numărului și, corespunzător, rolului legiunilor provinciale și scăderea ponderii și rolului celor completate în Italia.

Luptele interne pentru tron care au continuat au condus la aceea că tot mai mulți împărați proclamați de legiuni nu mai erau din însăși

Italia, ci din Balcani: din Iliria, Panonia și Tracia, populația cărora făcea parte din marele neam al tracilor.

Astfel, dacă pînă în anul 268, cu certitudine, printre aceștia îi putem numi pe Maximin (235 – 238) din Tracia [1, p. 617-618] și Decius (244-251) din Panonia [1, p. 637], apoi puțin mai tîrziu, practic, toți împărații romani sînt de origine din această parte a imperiului: Claudius (268-270) și Aurelian (270-275) sînt din Iliria [1, p. 647, 650], iar Prob (272-282) – din Panonia. [1, p. 655] Din Iliria [1, p. 657] este și Dioclețian (284-305) care după proclamarea sa ca împărat nu a trecut la Roma, ci a rămas în orașul Nicomedia din Siria care a fost recunoscut de acesta în calitate de capitală a statului roman.

Roma rămîne un oraș ca multe altele din marele imperiu, iar italicii nu se mai deosebesc prin nimic de ceilalți cetățeni romani, fapt atestat de mai multe izvoare.

Aici trebuie de menționat un lucru care, cu părere de rău, nu a fost studiat, dar care, la părerea noastră, este foarte important și cunoașterea căruia poate schimba esențial multe dintre cele cunoscute și acceptate ca veridice pînă acum.

Diminuarea rolului italicilor în cadrul statului a avut loc, după cum am menționat, pe fundalul creșterii numărului de legiuni din Balcani și deci creșterii importanței acestora. La rîndul lor, printre legiunile din această parte a imperiului se evidențiau ca mai disciplinate și puternice cele ale dacilor.

Dacii, în a doua jumătate a secolului al III-lea, mai ales pe timpul lui Claudius, Aurelian și Prob, și începutul secolului al IV-lea, într-un număr destul de mare, au fost trecuți cu forța sau au trecut de bună voie Dunărea și au ocupat teritorii destul de mari în Nordul și centrul Balcanilor.

Aurelian, care se trăgea din neam de daci [6, p. 39; 5, p. 409], a creat, după cum se cunoaște, în dreapta Dunării o provincie numită Dacia.

Împăratul Galerius (306-311), el însuși de origine dac, declara la începutul domniei că este dușmanul numelui de roman și că ar vrea să schimbe denumirea Imperiului Roman pe cea de Imperiu Dacic. După cum arată istoricul Lactantius, la începutul sec. al IV-lea e. n., Galerius, împreună cu suita sa, ajungînd stăpîn peste romani, s-a comportat cu aceștia la fel ca și Traian cu dacii înfrînți la începutul sec. al II-lea. [7, p. 7]

Dar pentru că în cei o mie de ani de la fondarea Romei, denumirea statului prinsese rădăcini adînci, atît în cadrul imperiului, cît și în

afara hotarelor, aceasta nu a putut fi schimbată. La această situație a contribuit, esențial, împotrivirea celorlalte comunități, a înșși italicilor, nehotărîrea celorlalți împărați care au urmat după Galerius, care avînd multe alte probleme de rezolvat, în scopul păstrării unității imperiului, nu au mai dorit să mai capete una destul de periculoasă.

Luptele interne pentru tron, la care în anul 308 pretindeau 6 împărați, fac ca în finală, dacă se poate de spus așa, să iasă doi daci [2, p. 47; 3, p. 671], Licinius (308-324) și Constantin (306-337). Ultimul, în anul 323, îl biruie pe concurențul său și devine unic cîrmuitor.

Împăratul Constantin, supranumit mai tîrziu cel Mare, a transferat la 11 mai 330, după cîțiva ani de pregătire, capitala statului de la Roma la Bizanț, oraș situat pe malul european al strîmtoării Bosfor, unde și-au găsit loc pentru prima dată, oficial, și însemnele religiei creștine, ceea ce ne face să credem că și noua religie a contribuit la fondarea unei noi capitale.

Așadar, la această schimbare a contribuit, în primul rînd, nu, pur și simplu, așezarea geografică a Bizanțului, cum se afirmă, ci aflarea acestuia în centrul marelui neam al traco-geților (este cunoscut faptul că neamul tracilor din cele mai vechi timpuri au populat toate pămînturile din nordul, vestul și sudul Mării Negre, că tracii din nordul Mării Negre se mai numeau geți, iar că o parte din aceștia, cei dintre Dunăre și Nipru, s-au mai numit cîteva secole și daci) ceea ce le garanta împăraților traco-geți (s-ar putea spune traco-daci, dar credem că este mai corect traco-geți), siguranța domniei, realizarea intereselor personale și ale comunității traco-geților deveniți în mare parte creștini.

Aici, am dori să menționăm că traco-geții, adică locuitorii din nordul Dunării, din centrul și nordul Balcanilor și peninsula Anatolică vorbeau una și aceeași limbă, traco-getă, altfel zis – română veche care, practic, nu se deosebea de cea a italicilor.

În baza celor arătate mai sus, nu putem să nu menționăm că trecerea capitalei dintr-un oraș în altul n-a fost o simplă schimbare geografică a administrației statului, ci înseamnă schimbarea comunităților conducătoare în stat, înlăturarea italicilor de la putere și trecerea acestora în mîinile traco-geților, altfel zis, imperiul nu mai era al romanilor, adică al italicilor, ci a devenit imperiu al traco-geților. Într-o presupusă cuvîntare expusă de împăratul Iulian (361-363), Constantin cel Mare ar fi spus că el valorează mai mult chiar decît Alexandru Macedon, pentru că dînsul a „luptat cu romanii și... nu cu barbarii din Asia”. [4, p. 31]

În toate documentele de după domnia lui Constantin, Italia figura ca o provincie obișnuită, iar Roma – ca oraș de importanță istorică. În asemenea situație este corect să spunem că din anul 330 pînă în anul 1453 statul bizantin a fost un stat al traco-geților, deci un stat românesc și tot ce este legat de acest stat aparține, în primul rînd, istoriei românilor.

Dacă la Constantinopol, la palat, în administrație, în toată această perioadă s-a vorbit în limba greacă, aceasta nicidecum nu a însemnat că acolo nu au locuit traco-geții, ci grecii, la fel cum nu a însemnat că în tot evul mediu la Paris, Berlin, Praga și-n alte orașe europene nu au locuit, corespunzător, francezii, germanii, cehii și latinii, fiindcă acolo, în biserici, administrație, la palate se vorbea și se scria în limba latină.

BIBLIOGRAFIE

1. Ковалев С. И. *История Рима*. - Л., 1986.
2. Anonymus Valesii. *Originea împăratului Constantin*// *Izvoarele istoriei României*, vol. II.- București, 1970.
3. Constantin Porfirogenetul. *Despre provincii*// *Izvoarele istoriei României*, vol. II.
4. Iulian. *Împărații*// *Izvoarele istoriei României*, vol. II.
5. Iordanes. *Faptele romanilor* // *Izvoarele istoriei României*, vol. II.
6. Eutropius. *Scurtă istorie de la întemeierea Romei* // *Izvoarele istoriei României*, vol. II.
7. Lactantius. *Despre felul în care au murit prigonitorii*// *Izvoarele istoriei României*, vol. II.

Prezentat: 15 noiembrie 2011.

E-mail: ap_groza@yahoo.com